

Kivált ha közel mégy a vad ellenséghez!
Kard villan, kard csattan, mint az ég villáma,
Mit csinálsz, ha egy a fejedet levágja,
Mit csinálsz majd akkor, kis huszár-barátom!

— Hát akkor... én is az ő fejét levágom!

— Jobb lenne valami nyugalmasabb pálya,
Teszem azt: légy püspök, az Isten huszárja,
Vagy könyvkereskedő, ez jó neked éppen;
Vagy cukrász: az nyakig jár a süteményben!
Vagy légy fűszerboltos lesz mazsolád zsákkal,
Egész nap számolhatsz cukros mandulával!
Vagy légy író, mint én! Ez se rossz pálya ám!
Hát mi leszel, fiam? — Huszár leszek, apám!

Gárdonyi Géza.

KÓC-HUSZÁR

Bercsényi Miklós, a kuruc vezér csak olyan híres volt a jószivéről, mint hirtelen haragjáról. A kardjára ütött minden kicsiségért, de a fészkeből kiesett verébfiókat fölemelni lezállt a lováról.

Egyszer, ahogy a Vág mentén sétálgatott, látja ám, hogy egy nagy marcona ember vizes kötéllel kerget egy siheder legénykét.

— Megállj, atyafi, — csapott közéjük a kardjával, — mért ütögeted olyan gorombán ezt az ifju embert?

— Hogyne ütögetném, uram! — csattant föl a marcona ember. — Szegény halász ember vagyok, ez a siheder meg a legényem. Azt mondom neki reggel, nézze meg a halakat a bárkában, van-e elég vizük. Hát nem mind visszahajigálta őket a Vágba az együgyű!

— Hát hogy elég vizük legyen szegényeknek! — kotytyant bele a legény és megint nekiiramodott a futásnak, mert a halász is újra suhogtatni kezdte a vizes kötelet.

— Ne bolondozz, ember, — állt elejbe Bercsényi —, mennyi a károd?

— Van egy ezüst huszas.

A vezér odavetett neki egy aranyat s a vállára ütött a fiunak, aki könnyben uszó szemmel nézett rá.

— Hogy hívnak, fiu?

— Ne-em tudom, — dadogott a fiu. — Azt hiszem úgy: nagy katona ur.

— Nem engem, hanem téged hogy hívnak? — kacagott Bercsényi.

— Engem? — derült föl a fiu arca, — engem úgy hivnak, hogy „gyere csak, Mike, a hóhér hordjon el!”

— Tetszel nekem, Mike. Szeretnél-e huszár lenni?

— Mindig az akartam lenni, — ugrott nagyot a gyerek. — Nézze, nagy uram, már kakastoll is van a süvegemen.

Bercsényi megint elmosolyogta magát s vitte a táborba, megpróbálni, mit lehetne belőle csinálni. Adott neki ezüstsujtásos kurucruhát, amit Mike föl se vett addig, míg a sujtást le nem vette róla.

— Hát a sujtás hova lett a gunyádról? — csodálkozott el Bercsényi, mikor napok mulva a szeme elé került a fiu.

— Itt van a tarsolyomban — hunyorgott Mike, — itt, tudom, nem piszkolódik be, ne féljen, nagy uram, tudok én a ruhámra vigyázni!

— Azt már látom, — nevetett bosszusan a vezér. Most már csak azt szeretném látni, hogy ülöd meg a lovat.

— Megülni megülm én, csak ráülhessek! — bizakodott Mike.

A ráülés azonban nem sikerült. Először a feje felől közeledett a lóhoz, de mindjárt visszaugrott.

— Megharapl!

Azután hátulról akart ráugrani, de annak is fogvacogás lett a vége.

— Megrug, nagy uram, — nézett bánatosan Bercsényire. Az meg mérgesen rágta a bajuszát.

— Meg vagyok én már rugva teveled! Mike fiam! Ugy nézem, csak olyan kóc-huszár vagy te!

De a kóc-huszár olyan fájdalmasan nézett rá, hogy újra megszánta.

— No, ne busulj, — mondta neki, — jó leszel ajtónállónak.

Ugy látszott, annak csakugyan beválik, mert úgy állt a sátorajtóban, mint a cövek. Bercsényi szeretettel nézett rajta végig, mikor kijött a sátorból.

— Te fiu — szólt oda neki — elmegyek a tiborci malomba. Ha Czelder kapitány ur, őkegyelme keres, megmondod neki, hogy tüstént odajöjjon utánam.

— Igenis, nagy uram, — tisztelgett a kóc-huszár, mégpedig mind a két kezével egyszerre, — hát ha nem jön el, mit mondjak neki?

Ez aztán végkép kihozta a sodrából Bercsényit:

— A szemem elé ne kerülj többet, te nyeletlen furkó! — taszította odább Mikét.

Pedig odakerült még azon az estén.

Besötétedett, mire hazakerült a vezér, de fehér lovát már messziről megismerték a tábortüzek mellett heverő kuruc előőrök. Csak a kóc-huszár ugrott föl és süvöltött bele az éjszakába:

— Állj, ki vagy? Mert beléd lövök!

Bercsényi ráismert a szelid hangra s mivel haragját már elfujta a szél, jókedvvel kiáltott vissza:

— Senki.

— Az már más — csöndesedett le Mike s visszafeküdt a tűz mellé, mint aki jól végezte dolgát.

Bercsényi most már szóba se állt vele, hanem kiadta a parancsot a kurucoknak, hogy kergessék vissza a kóc-huszárt halászinásnak, míg valami nagyobb bajt nem csinál a táborban.

De ahogy a vitézek hajszozni kezdték a fiut, a vezér megint csak megszánta.

— Hagyjátok a jámbort, hadd maradjon. Csak ne bizzatok rá semmit.

A kóc-huszárnak egész lelke a szemében volt, ahogy rá nézett Bercsényire s attól fogva soha többé el nem maradt mellőle. Reszketett, ha puskadurranást hallott, de azért a csatában is mindig ott lábatlankodott körülötte.

— Mellém bujlik, mert félti a bőrét, — mondta Bercsényi, ha a kuruc urak közt szó esett a kóc-huszárról.

Amugy nem ártott senkinek, nem szólt senkinek, ha vetettek neki valamit, megköszönte, ha nem, azt se bánta. Állt szó nélkül minden sanyaruságot. Csak akkor morgott, mint valami hűséges eb, ha éjtszakára elkergették a vezér sátra mellől.

A nagy ur azonban sohse állt vele szóba, csak a trencsényi csata reggelén incselkedett vele:

— No, kóc-huszárr, ma ne járj arra, amerre én, mert megégeted a talpad.

Ebben a percben megharsantak a trombiták és megkezdődött a csata. A kóc-huszárr meglapult Bercsényi lova mögött s követte vezérét, mint az árnyék, akkor is, mikor elvágták a seregétől.

Tíz labanc-lándzsa meredt egyszerre Bercsényire. Lóva is kidült már alóla.

— Mondtam, Mike fiam, hogy meleged lesz ma, — vetette hátát egy testhalomnak és szilajon közzévágott a lándzsáknak. A hosszú vasnyársak pedig egyre közelebb értek hozzá.

Ebben a pillanatban előugrott a kóc-huszárr s két karjával összenyalábolta a lándzsákat s elkiáltotta magát:

— Ne féljen, nagy uram...

Tíz lándzsahegy furta át egyszerre testét, de Bercsényi megszabadult. Megérkezett a segítő csapat s a labancok megfutamodtak.

A kurucvezér sirva borult a kóc-huszárra, aki szeliden mosolygott a halálban is.

— Legnagyobb hősm! — zokogta keservesen...

Móra Ferenc.